

ZSIDÓ POLITIKAI HETI SZEMLE

A békekonferencia egyhangulag elfogadta a zsidó nemzet követeléseit

A népszövetség oltalma alatt önálló zsidó állam alakul — A zsidó Palesztina felépítése — Demonstrációk Londonban

Az Uj Kelet budapesti tudósítója futár útján juttatta el hozzánk a stockholmi zsidó távirati iroda alábbi jelentését:

Balfour angol külügy-miniszter gratuláló iratot intézett a cionista béke delegátusokhoz, a melyben közölte velük, hogy a zsidó nemzet érdekében kifejtett nagy munkájuk rendkívüli sikerrel járt, amennyiben a békekonferencia egyhangulag, teljes egészében magáévá tette és elfogadta a zsidó nemzeti követeléseket.

A tárgyalások menetét és az elfogadott követelések tartalmát a stockholmi zsidó távirati iroda a következőkben ismerteti:

A békekonferencia tizes bizottságának tárgyalásain Weizmann angolul, Sokolow franciául, Ussyskin héberül beszélt. A londoni „Times” vezetőhelyén emlékezik megerről és azt írja, hogy évezredek óta ez az első alkalom, mikor nemzetközi tárgyalásokon ismét felhangzott a héber nyelv. A „Times” munkatársa megintertjvolta Weizmann-t, aki kijelentette, hogy a béketárgyalások eredményével a zsidó delegátusok rendkívül megvannak elégedve és most már a legna-

gyobb bizakodással tekint a zsidóság jövője elé.

A cionista delegátusok által benyújtott memorandum 14 oldalra terjedt, kék-fehér címlapja volt és február 3-iki dátummal lett ellátva. A memorandum történeti bevezetéssel kezdődik, ismerteti az addigi cionista kongresszusok lefolyását és különös hangsúlyozással emeli ki az amerikai zsidóság nemzeti aspirációit. Nagy vonásokban ezeket tartalmazza:

1. §. Ismerje el a békekonferencia a zsidó nép történelmi jogát Palesztinára, illetőleg ott a zsidó nemzeti otthon felépítésére.

2. §. Palesztina jövőendő határait tárgyalja.

3. §. A Palesztina fölötti szuverénítás a népszövetséget illesse meg, amely azt Angliára ruházza át.

4. §. Adaassanak a zsidó állam részére olyan politikai, közigazgatási és gazdasági feltételek, melyek lehetővé teszik a zsidó népnek a nemzeti otthon tényleges megteremtését és az autonóm zsidó közösség megalakítását, ami alatt világosan értendő, hogy ezen rendelkezések a Palesztinában meglevő nem-zsidó közösségek jogait és a

más országokbeli zsidóknak politikai státusát ne érintsék.

5. §. A protektor-állam (Anglia) kötelességének ismerje előmozdítani és segíteni a zart letelepülésnek céljára eszközözendő kívándorlást.

6. §. A protektor-államnak kötelessége támogatni a palesztinai zsidó kormányzótanácsot a nemzeti otthon terveznek megvalósításában, olyképpen, hogy a közmunkák elvégzésére koncessziókat ad s segélyforrásokat nyújt.

7. §. A protektor-államnak kötelessége előmozdítani a teljes zsidó önkormányzat fokozatos kiépítését.

A békekonferencia határozatának örömeire szombaton este óriási demonstrációs zsidó gyűlés volt Londonban, amelyen sok ezren vettek részt. A gyűlésen Schemarja Lewin elnökölt. Beszédet mondtak Jacob de Haas, Luis Brandeis, Meir Herlin, Podlichewsky és még sokan. A gyűlés lelkes, izzó hangulatban folyt le. Az egyhangu rezolúció értelmében üdvözlő táviratot küldtek Páris városának és az összes béke delegátusoknak. A gyűlés bizalmát fejezte ki a békekonferenciának, amely lehetővé teszi Palesztina felépítését.

Zsidó népszámlálás

Fizessétek be a sékelt!

A cionista szervezet minden esztendőben seregszemlét tart. Népszámlálást. Számbaveszi... nem a hivat. Hiszen hívekben, helyeslőkben, bölögatókban és amentmondókban nincs hiánya. Híve, pusztán csak híve, akad bőven, van neki elegendő. Mert minden zsidó, a háromnegyed, a félzsidó is, mindenik, aki a jobb zsidó jövőt álítja, várja: híve a cionista szervezet palesztinocentrikus programjának. Palesztina ősi szerelme a zsidóságnak. Mindegyik zsidóban ott pislákol a hamualatt, még mind e mai napokig is, e forró, nagy lelki szerelemnek néhány tűzvirága. És nagyritkán, ünnepi alkalmakkor lángot is vet néha.

Nem a „hívek” összevezését, megszámlálását írja ki hát célul ez a seregszemle. A harcosokat sorakoztatja fel. A telterdősöket veszi számba. Azt kutatja, azt akarja megállapítani, hogy hányan vannak, akiknél cselekedetté sűrűsödött, munkaprogrammá jeggeződött ki a lelkesedés. Akiknél nem pusztán rudimentum Palesztina szeretete, amely szerényen meghúzódik a szívnek valamelyik ütőse, csak ünnepnapon szellőztetett zugóban, hanem akiknél ez a szeretet az ünnepnapoknál nemcsak számosabb, de jelentősebb munkanapoknak, tehát a cselekvő, alkotó életnek tartalma. Nem egy ideál a sok közül, amelyért rászórt időben egy kis lelkesedünk, hanem az az eszme, amelyért egész életünket érdemes latba vetni.

Amint cselekvésének egyéb formáiban, úgy ennél az évről-évre megújított népszámlálásánál is az ősi tradíciókba kapcsolódik bele a cionizmus. Feltámasztotta az emlékezés halottjából, kivitt a múzeumok rejtékeléből a régi zsidó pénzrendszer egységét, a *sékelt* az eleven életbe. Amde nemcsak a formát mentette át az új-zsidóság számára. Tanult az intenciókból, amelyek a rég múlt időkben a sékel-fizetést tették a zsidó népszámlálás alapjává. Megtanulta, hogy a pusztá-

összevezés mögött, nem a jövőndől kialakító erő, hanem a semmit sem gondolás erényedése, a halál reztőzik. Megtanulta, hogy az életet, a jövőndőt csak a lét biztosítja. Tehát, hogy a nép-erők megállapításánál csak a cselekvők lehetnek számra.

És amint a régi zsidók egybeolvasásánál a szárnnyás és a hitvallás mellett az ebből fakadó cselekedet, a lelkieken kívül a testi, a materiális hozzájárulás a szentély felépítéséhez volt a zsidóság kritériuma, azonképpen a cionizmus sem él be a pusztá helyesléssel, a bölögatással, az amentmondással és cionista számba csak azokat veszi, akik elvi belekapcsolódásukon felül áldozatkészséget mutatnak s lelismerve, hogy az eszme csak a multnak kísértete marad, ha nem ölti fel a szervezetnek testét — sékelőkkel hozzájárulnak a szervezet fenntartásához, lehetővé lesznek, hogy a mult emléke, a jelen lelkesedése átalakuljon eleven energiává, életet alakító erővé.

Évről-évre *adar* hónapjában, amikor a templomokban felhangzik a thóra ama szakasza, amely a Mózes korabeli zsidó népszámlálás emlékét idézi elénk, a cionista szervezet a zsidó néphez fordul és felhívja a sékel, a cionista szervezeti adó leróváására. Ezt a felhívást visszajelentés szokta rendszerint kísérni, amely a végzett munkát foglalja egybe és amely szervezkedés szükségességét hangsúlyozza.

Sohsem volt könnyebb eunek a kísértő szózatnak megszövegezése, mint mostan, amikor a cionizmus megszűnt ezretikus törekvés lenni, amikor belekerült a világpolitikai legközepébe és munkássága milliárdnyi szemtől kísértlen, a képzelhető legnagyobb nyilvánosság előtt folyik. E nagy, szinte teljes tájékozódottság mellett néhány mondatra szorítkozhatunk, amikor Erdély zsidóit hoz fordulunk a felhívással: *Fizessétek be a sékelt!*

A cionista szervezet szószákei

teremtett, amelyről a szenvedő zsidó nép panasza, jogkövetelése felhangzik és szétárad az egész kulturvilágba. A cionista szervezet megtudta érteni a zsidó kérdés fontosságát a vezető hatalmasságokkal s helyet adott szorított számára azon a tribunálon, amelyen az új világ elveit megállapítják. Ez: csak azért tudta elérni, mert megszervezte, egyesítette az eleven zsidóság aktív szellemi erőit, átlidaltta a keleti és nyugati zsidóság közé az emancipáló által utalt részt s így létrehozván az egységet, előidézte az erőt, amely a zsidó élet átalakításához szükséges. A cionista szervezet lerakta a palesztinai telepítés alapjait, megteremtette a kísérleti állomások, amelyek embrióban megmutatták, minő alkotásokra képes népünk, ha újból egyesül a megtermékenyítő anyafölddel. A cionista eszme elővarázsolta a héber nyelv, a zsidó irodalom reneszánszát s ez a régi kulturába kapcsolódó új zsidó-művelődés a régi „kemény nyakú” néppé formálta át, önálló létük hajlíthatatlan harcosairá a gósz eddig megalkuvó zsidót.

Ezen büszke alkotások hosszú sorára hivatkozva, visszhangozzuk itt Erdélynek földjén a cionista világszervezet felhívását. *Zsidó testvérek, fizessétek be a sékelt!*

B'li Sém.

Purim

A zsidó nevet, kacag harsongón, teliszájjal, szinte röhögészerűen ezen a napon. Hihető ez? Elképzelhető ez? A zsidó, a szomorúan lefelé konyuló szájjal? A zsidó, a finom szájja, a csendes gúnyolódás emhéré, akinek humorában keserűség, rezignáció, melancholia rejtőzködik? A fiatal, újdonsült, tegnapi kulturájú népek sajátja a hangos, a toporzékoló, a bohózkodó humor. A „dummer August” pofozkodó, bengerbuckót vető, a szilveszter esték cilindert bezúzó lármás és durva humor. Az öreg, a sokat tapasztalt, tengernyi szenvedett zsidónak nem ilyen féktelen a temperamentuma. Egy-egy szóval, amelyet néhány fáradt gesztus kísér csak, szokta ő gószszált az élethez, az emberek *sab specie acieentatis* előtt

kapkodásához tűzni. És purim-nak napján mégis kacag?

Olyan zsidófilannak tunik fel nekünk ez az ünnep borgözével, lárvás bohóckodásával, ledér humorával. Olyan zsidófilannak a történet, amely az ünnep középpontjában áll. Hárem történet ez. Férfi női cselvetéssel, kegyencek intrikáival. És minden egy kényur — a „melech lipes” — kényur-kedvén, jó, avagy rossz kedvén, pillanatnyi fellobbanásain midik. Semhol semmi céltudatosság, aktivitás, lelki erő. Semmi szent könyvelnk cset-cettről leundulásból, semmi a régi zsidók komok erejéből, állhatatosságából. Ahogy a szél fúj, ahogy a kényur int, rendelkezik; egyszer pohárcsengés, egyszer a lehetetlenség jajszáva hangzik ki Susán zsidóinak házaiból...

A gulusz ünnepe a purim. A gulusz szüite és rajta a gulusz minden jele, bélyege. A szétszúrt zsidóság nem tudja többé fegyverrel, diplomáciával kiverelkedni a maga igazát. Megszűnt materiális erő lenni és csak erkölcsi erői maradtak. Csak erkölcsi erők! És az erkölcsi erők az új időkben — és úgy tetszik a mai időkben sem — nem igen respektálták a hatalmasok, a népek.

Ha baj, fájdalom érte, ha veszedelem fenyegette: az igazság, a maga igazsága, az erkölcs, a maga erkölce örök voltába vetett hitével tudott csak a kétség marcangolásaitól, a lelketől bizonytalansághól szabadulni. A zsidóság rendületlenül hit a maga igazában, a világrend erkölcsi megalapozottságában és ezeknek révén a maga életének örök voltában. Ez csendül ki Mordechájnak Eszterhez intézett szavaiból — és ez a néhány szó a Megillah legszebb, pontosabban szólva: egyetlen szép szava — : „Mert ha te hallgatsz, másuttan létszen könynebségük és szabadulásuk a zsidóknak”. Mordecháj biztos a szabadulásban anélkül, hogy halvány sejtéssel lennének a műdosatokról. Izrael örök! A zsidó nép nem puazalhat el, átkálódjon bár élene nem is egy, hanem egész csordája a Hámánoknak!

A csoda meg lett. Abszolút csoda volt — emberi hozzátevés nélkül, az Isten munkája — s magafejedkezeten, diadalmasan harsant a kacag Susán zsidóinak házában.

Aztán más idők jöttek. Az Achemenidák kegye helyreállítja a zsidó-országot. És ott ősi talájan másképp értelmezte a zsidóság a csodát. Cselekedett előbb és aztán várta csak Istene beavatkozását, áldását. Az ősi föl-

ből a Makkabeusok, Jochanané Gus-ebalah, Bar Kochba sarkját, a zsidó tett hősei. És ott akkor is kacagott, ha a valósággal szembenézett, a zsidó géniusz.

Ma borba kell fulljan a zsidó

bánat, az alkohol köde kell, hogy rászálljon a zsidó élesen látó szemre. Kendőznie kell a valóságot, ha kacagul akar. Bor és álorcás bohócok derítik csak kedvre, bílják kacagásra...

Chárvoná.

A zsidó nemzet ügye a népek ítélőszéke előtt

A békekonferencia február 27-én tárgyalta a zsidó követeléseket — 25 óv alatt 6,000,000 zsidó lesz Palesztinában — Egy asszimiláns áruló?

— Az Uj Kelet Indóaltójától.

1919. február 27-én a szétszúrt zsidóság kétezzer éves tespedés után ismét belépett az élő és élni akaró nemzetek sorába. Ezen a napon az egyetemes zsidó nemzet képviselői odaültek ahhoz az asztalhoz, ahol nemzetek és államok sorsáról döntenek és az egész világon visszhangzó harsány hangon mondták el a zsidó nemzet követeléseit. Komoly, nagy eseménye ez, ami vérrrel és könnyel írott történetünknek; aranybetűs címlapja egy jobb és boldogabb korszakról szülő fejezetnek.

Az előkészítő munkálatok

Az angol kormánynak ismert novemberi deklarációja után, mikor a zsidó nemzet Palesztina igényei először öltöttek reális politikai formát, a cionista világszervezet energikus, céltudatos munkával fogott hozzá ennek a világtörténelmi bevezetességy nyilatkozatnak kiaknázásához. Mindenekelőtt hatalmas nemzeti propagandát indított, aminek eredményeképpen napról-napra növekedett azoknak száma, akik elismerték a zsidó népek Palesztinához való jogát és követelték e jog érvényesülését. Különösen az amerikai és angol cionisták fejtettek ki e téren bámulatos tevékenységet és az egész közvéleményt megnyerték ügyüknek. A zsidókérdés a világpolitika megdallan problémái közé került s a nemzetek felébredt lelklismerete — mint azt Berinkey miniszterelnök is legutóbbi híres nyilatkozatában kijelentette — szükségessé tette, hogy a világpolitikába belekapcsolódott zsidó kérdés az igazság és kultúra követelményei szerint találjon megoldást. A cionista világszervezet fáradhatatlan munkájának köszönhető, hogy a zsidókérdés két esztendő óta nem került le a napirendről és az érdeklődés középpontjában maradt. Az autátt államok vezető férfiai egymás után küldik világzó híres nyilat-

kozataikat s még Franciaország is, mely eddig a legkisebb érdeklődést sem mutatja a zsidókérdés iránt, állást foglal a cionizmus mellett. Piquat Georg, Franciaország főkörmánybiztosa Palesztinában és Syriában

kijelenti a francia kormány nevében, hogy az teljes odaadással csatlakozik a zsidóság nemzeti és Palesztina törekvéséhez

és felszólítja a francia zsidóságot, hogy teljes erejével álljon a cionizmus szolgálatába. Wilsonnak a népek önrendelkezéséről és a nemzeti kisebbségek jogáról szóló elve természetesen szankcionálja a zsidók nemzeti aspirációjának jogosságát. Ezen előzmények után önként következik, hogy

a zsidó nemzet képviselőit is meghívták a békekonferenciára.

A cionista világszervezet hatalmas apparátussal látott hozzá a békekonferencia anyagának előkészítéséhez. Sürgős információkat szereztek be a világ egész zsidóságának helyzetéről. A követelések megállapítása céljából Londonban és Zürichben értekezletre gyűltek össze a cionisták, ahol megválasztották a béke-delegátusokat is. A világszervezet Párisban külön irodát létesített.

A zsidó béke-delegátusok fogadtatása

A francia cionista szervezet az amerikai zsidó béke-delegátusok megérkezése alkalmával ünnepélyes fogadtatást rendezett Párisban, amelyen a francia kormány is képviseltette magát André Tardieu katona-átassé által. Dr. Günzburg Od. özlő beszédében kifejtette, hogy miért oly jelentőségeltjes az amerikai delegátusok megérkezése. A diplomáciai tárgyalások — ugymond — néha nagyon keves eredményeket hoznak létre. Az amerikai

delegátusok szilárd, energikus hangja igazságos és igazságot dikáló politikai követelmény. Az amerikai delegátusok nevében dr. Wiese, newyorki törvényi választott: „Judá a népek szemében az, ami a földült Belgium, az elrabolt Egiptusz, ezt az igazságtalanságot is jóvá kell tenni. A cionizmus már nem egy pártnak platonikus törekvése többé, hanem minden országok zsidó milliárdinak életprogramja, amit Amerika is szívet-lélekkel támogat. *Wilson elnök, a legmagasabb ideálista elvek hordozója is cionista, ezt én mint legjobbj barátja mondhatom.*”

Wiese ezután rámutatott arra az udaadó és megbecsülhetetlen munkára, amit Sokolow és Weizmann a zsidó nép érdekében kifejtettek: hogy mily hálával tartozik nekik a zsidó nép. Wiese biztosította a megjelenteket, hogy az amerikai zsidóság erejét meghaladó áldozatkészséggel fog segíteni Palesztina újjáépítésének órási munkájában.

A békekonferencián

Abban a pillanatban, amikor Clemenceau miniszterelnök ellen elkövettek a merényletet, a következő ügyek felüledtek a békekonferencia tízes tanácsa előtt:

Lengyelország
a Schleswig kérdés,
Algír—Marokko,
a cionista követelések,
Oroszország,
Adriai államok,
a Kajna-állam.

A Clemenceau ellen elkövetett merénylet következtében ezeknek az ügyeknek tárgyalása pár napi haladékot szenvedett. Február 10-én került először a konferencia elé a cionista Palesztina tervet. Az okmányt a cionista világszervezet képviselőin kívül aláírták Jacob de Haas és Flexner Bernhard, az amerikai cionista szervezet nevében, a palesztinai zsidóság s az oroszországi cionista szervezet képviselői. Ugyanakkor az angol lapok már közölték azt a diplomáciai körökben már hitelesített tény, hogy az új zsidó állam angol fennhatóság alatt foglaltatni és határai a történelmi zsidóország határaitval nagyban egyezni fognak.

A békekonferencia tízes tanácsának a Quai D'orsayn február 27-én tartott ülésén, amelyen Clemenceau elnökölt, a zsidó nemzet delegátusai végre személyesen adhatták elő a zsidó követeléseket. A cionista világszervezet nevében Nahum Sokolow és Chaim Weizmann professzor, az amerikai zsidóság

nevében Jacob de Haas, az orosz zsidók nevében Ussyskin mérnök és a francia zsidók nevében Sylvain Lewy, a College de France tanára vettek részt.

A tanácskozás lefolyásáról egyelőre csak a Párisból érkezett szűkszavú hivatalos jelentések jutottak el hozzánk. Eszerint a tízes tanácsának február 27-iki ülésén a cionista delegátusok nevében Sokolow és Weizmann terjesztették elő a cionista követeléseket.

Az előterjesztés két óra hosszat tartott. Teljesen független zsidó állam felállítását kérték a delegátusok

a népszövetség és Angolország protokollrútusa meliell. Ismertették a zsidó nemzeti mozgalom történetét és kimutatták, hogy milyen érdekek fűződnek a palesztinai autonóm zsidó állam felállításához. A békekonferencia — mondta Sokolow — ma azon dolgozik, hogy a világot az igazságosság, a történelem és az etnikai elv alapján rendezze be. Elérkezettnek láttuk a pillanatot, hogy felszólítást intézzünk a civilizált világ képviselőihez, hogy engedjék meg és tegyék lehetővé a hetygő zsidó népnek visszatérését az ősi honba, hogy ott mint szabad nemzet élhessen. Abban az esetben, ha ilyen állam létesítenék, a zsidóság teljes szabadságban fejlődhetik és így remélhető, hogy

25 év alatt egy hatmilliónyi lakosú, egészséges Palesztina teremthető.

A zsidó delegátusok Palesztina határait illetőleg nem támasztottak túlzott igényeket. Az általuk követelt terület körülbelül másfélszer akkora, mint Belgium. Főkövetelésük az volt, hogy Palesztina teljesen független legyen Arabiától és Syriától. A tanácskozások után az egyik zsidó békedelegátus a következőket mondta a egy angol újságírónak:

— A tárgyalások eredményével teljesen megvagyunk elégedve és azazt a benyomással távozunk, hogy előterjesztéseink megvalósításának semmi akadály nem lesz.

Sylvain Lewy — a zsidó nemzet áruója?

Előzeteltük, hogy a békekonferencia zsidó delegátusai között volt Sylvain Lewy, a College de France tanára is, ki a francia zsidókat képviselte. Sylvain Lewy ismeretlen nagyság a cionizmus körében. A „L'Indépendance Roumaine” meglepő dolgokat közöl ennek az embernek szerepléséről a békekonferencián. Zsidó forráshól eredő értesülé-

seink nincsenek erről s így csak arra szorítkozunk, hogy minden kommentár nélkül, természetesen fenatartással, közöljük a „L'Indépendance Roumaine” jelentését Sylvain Lewy urnak a békekonferencián viselt dolgaról. A távirati jelentés Párisból kelt és így hangzik:

A cionista követeléseket a konferencia előtt egy szintén zsidó delegátus megtámadta. Sylvain Lewy, a College de France tanára Sokolow és Weizmann előterjesztése után kimutatta a nagy koncepciósú terv inkonveniensit. Egy zsidó állam létesítése esetén a világ többi zsidói igen visszaszáll helyetbe jutnának. A fő visszaszállás ugyan fog származni, hogy a palesztinai zsidó államot egy olyan nemzeti szerv fogja igazgatni, amelynek különböző nemzetiségű zsidók lesznek a tagjai: amerikaiak, angolok, franciák, oroszok, németek stb. Akkor, amiddőn Németország legyőzött, ez a megoldás a híres Dulbruck-téle törvény feltámasztása és elismerése lenne, amely lehetővé teszi ugyanannak az egyének, hogy egyidőben törvényesen kétféle nemzetiséggel bírjon. Ez a delegátus — mondja a jelentés — egy látszik inkább annak a híve, hogy Palesztinából csupán egy facultatív zsidó otthont kell csinálni, ahol azok a zsidók, akik el akarják hagyni azt az országot, ahol üldözik őket, nyugodt élethez juthatnak. Végül megjegyzi Sylvain Lewy, hogy Palesztina keresztény és muzulmán népessége, mely nehézség nélkül fogadna el valamely európai uralmat, elveszteszülne egy más valóságú elem uralmának, különösen, ha tekintetbe vesszük a szent helyek presztizsét.

A „L'Indépendance Roumaine” tapsul ennek az urnak, aki úgy beszél, mintha most bujt volna elő valamelyik sötét, középkori kriptából és átaludta volna a világháborút, amelyből a Wilsoni elvek nagyszerű gondolata kirobbant. Ismételjük: a Sylvain Lewy szerepléséről megbízható zsidó tudósításaink nincsenek, de ha megfellel is a valóságnak a „L'Indépendance Roumaine” jelentése, akkor is csak annak a pár ezer francia asszimilánsnak nevében beszélhetett Sylvain Lewy, akikkel szemben még Franciaországban is egy erőteljes nemzeti tábor áll. Es nem is csodálkozunk nagyon az eseten: egy asszimiláns zsidótól könnyen kitélik, hogy átadja nemzetét. A cionista delegátusok, akik zsidó milliók nevében beszéltek, bizonyára megadták a kellő választ a Lewy ur „tudós” fejtegetésére.

A nyugat-magyarországi zsidóság sorsa

Zsombor kormányzó nyilatkozata

— Az Új Kelet tudósítójától. —

A magyar népkormány szilárdan halad azon célja felé, hogy Magyarország minden nemzete megtalálja fejlődési lehetőségét. Ruzska—Krajna után felállította a kormány a nyugatmagyarországi német kormányzóságot. Minden autonóm nemzeti terület felállítására egyre fontosabbá teszi azt a kérdést, hogy a zsidóság miképp helyezkedik el a különféle nemzetek között. A *Zsidó Szemle* munkatársa felkereste Zsombor Géza német kormányzót és megkérdezte tőle, hogy miképp gondolja a német kormányzóságban lakó zsidóság speciális érdekeinek méltányos érvényesülését. A kormányzó a legnagyobb szívélyességgel ezeket mondotta a zsidó újságíróknak:

— „Mi, ha kisebbséglétünkre a legmesszebbmencő autonómiát fogjuk élvezni, egy másik kisebbséggel szemben csak úgy járhatunk el, miképp azt magunk részére megköveteltük. Habár mi németek, itt Magyarországon helyenként zárt települést képezzünk, jórészt azonban mi is a zsidókhoz hasonlóan szét vagyunk szórva. Mivel megvagyok gyűződve, hogy igaz: erkölcsi és nemzeti sajnáltság teljes kifejlődésével lehetséges, ártalmatlan tartalom a magyar államtestre, ha a lakosság egyes csoportjait megfosztjuk népi sajátosságainak fejlődési lehetőségétől. Biztosíthatom Önt, hogy a zsidó nemzeti érdekvételek a jogosultság határáig teljes megértésre találnak érvényesülést.”

— „Mely zsidó tényezőket szándékszik kormányzó ur a zsidó kérdések tárgyalásánál meghallgatni?”

„Törekedni fogok az összes kompetens zsidó faktorokkal tárgyalni. Konkrét tervem egy ankétére: egybehívni, melyen megbeszéljük a nyugatmagyarországi zsidókra vonatkozó összes kérdések komplexumát. A kulturális kérdéseket illetően a cionista bizottság tervei a legéletrevalóbb-

bak. Egy iskolaszervezet, mely a zsidó kultúrárekrévéket istápolja, ép oly természetes követelmény a zsidóság részéről, mint amily joggal a német iskolát igényeljük a németiség számára.”

A „seva kehités”, a történelmi nevezetességű hét nyugatmagyarországi zsidó község, melyek hajdan bizonyos politikai különállást élveztek, valószínűleg ismét visszaerülnek ezen jellegükre.

A kormányzó szavai eléggé bizonyítják, hogy mennyire szükséges a nyugatmagyarországi zsidóság gyors megszervezése, kulturális s politikai célokból. Ez a szervezés természetesen felekezeti alapon nem történhetik, mert ezen az alapon orthodox és neolog zsidók nem találkozhatnak. Amíg nem tudunk a nemzeti s faji érzés alapjára helyezkedni, addig szervezet híján jogainkat sehol sem érvényesíthetjük.

Ősök Juru

*A régi hon, az ősök szent hona
Nem eszta álca, habona.
Judea földje, Judea ege
Nem déltől és nem rege.
Érzem kövői és ezest a porát:
Álmotjank róla csak tovább.*

*Olajfa-tölgyek, tölgyek,
Napsüves völgyek és hegyek,
Puszták, amiken sir a szél
S a felhők messzi utra kel.
Siralomfal, szent bus esodók:
Álmotjank róla csak tovább.*

*Egy a nap, eljő az óra
Éjfétre vagy tén virradóra.
S elindulunk, megyünk, megyünk
És haradjunk éneketünk.
A messzi-messzi tájon át:
Álmotjank róla csak tovább.*

*Most csak zarandok ut nekünk
Minden földön az életünk.
Zarandok-ut, mely véget ér,
A keménynek is rabkényer.
De urak messze keleten
Föltámadsz ismét nemzetem.
Te fénylő, búzka és csodák!
Álmotjank róla csak tovább.*

PETERDI ANDOR

A román kormányzó tanács újabb nyilatkozata az erdélyi zsidókról

(Az „Új Kelet” tudósítójától)

A Nagyszebenben megjelenő „Igazság” című román szociálista újság legutóbbi száma közli az alábbi cikket:

„Mután a romániai zsidóság sorsa az erdélyi zsidókat is közérlelről érinti, nem tartottuk érdektelennek az erdélyi zsidókérdést olyan oldalról is megvilágítani, mely kompetensnek tekinthető az erdélyi zsidóság jövő sorsára nézve.

E célból felkerestük a Nagyszebenben székelő román kormányzótanács néhány magasállású tagját s a velük folytatott beszélgetés eredményeképpen a következőket van módunkban közölni:

— Ugynevezett zsidókérdést nem ismernek, mert mint demokrata alapon álló kormány nem veheti figyelembe azokat a korlátásokat és megkülönböztetéseket, amelyek az embert, mint embert egymástól elválasztják. Ha tehát ebből indulunk ki, akkor már nincs is külön zsidókérdés, hanem csak emberek vannak, akik egyforma egyedei az emberi társadalomnak. Eppen ezért az erdélyi zsidóságnak nem kell aggódnia jövő sorsát illetően, mert holmi megkülönböztető és rájuk esetleg hátrányosan ható elbárársban nem fognak részesülni csupán csak azért, mert véletlenül zsidóknak születtek. Egyébként is, a gyulafehérvári határozat vezető alapelve az volt, hogy Erdélyben a szociális életszínvonal minden viszonylatban és a legteljesebb mértékben kiegyenlítődjék. A román kormányzótanács a legliberálisabb alapon állva, teljes nemzeti szabadságot biztosít mindenkinek. Ebből önként következik, hogy Erdélyben minden ember egyenlő jogokkal bír polgára az országnak. Ami pedig speciel a zsidókat illeti, a román imperium teljesen tisztában van a zsidóság kulturális és gazdasági értékével, valamint produktivitásával s éppen ezért bátran feltételezhetjük,

hogy az erdélyi zsidóságra minden tekintetben csakis a legmúltányosabb sors fog várni."

Ehhez a nyilatkozathoz a magunk részéről csak annyit jegyzünk meg, amit az Uj Kelet hasábjala már sokszor hangoztatunk s a mi törekvéseinknek

gerincét képezi, hogy az egyéni egyenjogúsítás egymagában vajmi értéktelen dolog a zsidóság szempontjából. Ha őszintén demokraták, ha őszintén hívei a népek önrendelkezési elvének a románok, akkor a zsidóságot *nincs nemzetet* fogják emancipálni.

TÁVIRATOK

A keletgalliciai zsidók semlegessége

A nemzetközi jog és a zsidó neutralitás — A zsidó katonák és a zsidó tiszok

A keletgalliciai Zsidó Nemzeti Tanács bécsi követségének sajtóirodája közli az Uj Kelettel:

A „Chvika” (Pillanat) című temhergi nemzeti zsidó napilap a következőkben világítja meg a zsidóknak az ukrán-lengyel harcokban elfoglalt semleges álláspontját a nemzetközi jog szempontjából:

Az ukrán-lengyel harcok ügyében a zsidóság semlegesnek nyilvánította magát. A nemzetközi jog tételeivé vált Wilsoni elvek értelmében: a népek is teljesen szabadon határoznak arról, vajon harcolni fognak-e, avagy békében maradnak. Sőt a Wilsoni elvek értelmében egyenesen kötelességük is, hogy semlegesek maradjanak, ha több nemzetiség által lakott terréniumuk két nemzetisége fegyverrel kezében akar érvényt szerezni az önrendelkezési jog általuk hangoztatott értelmezésének.

Ez a semlegesség, amely a küzdő feleknek tudomására hozatván, ezek által elismertett, bizonyos kötelezettségeket ró a zsidó lakosságra is.

Közigazgatási hatóságok híján a zsidó lakosság reprezentációi kötelesek a zsidókat kioktatni azon kötelezettségekre, amelyek a semlegességből folynak.

A semlegességből következik, hogy az egyes zsidóknak tartózkodniuk kell minden olyan cselekedettől, amely az egyik vagy másik párt mellett való állásfoglalást jelenteni. Tilva van tehát, hogy a zsidók az egymással harcban állók valamelyikének hadseregébe önként belépjenek. Az önkéntes belépés ép

ugy, mint a kényszerű sorozás a semlegesség megsértését jelenti. Egyáltalán tiltva van minden személyes szolgálat vagy szolgálattal önkényes nyújtása, avagy kikényszerítése, amely katonai jellegű, avagy a hadviseléssel kapcsolatos.

A semleges nem lehet tárgya semmiféle hadműveletnek, tehát tiszok nem használhatók.

A lengyelek által történt elhurcolása a zsidó tiszoknak: ellenkezik tehát a nemzetközi joggal és a zsidóság ezen semlegesség-sértés jóvátételét követeli.

Ezen történetikus fejtegetések kiegészítéseképp a következő távirati értesítést kapjuk a zürichi sajtóirodától: A lengyel főparancsnokság az angol kormány közbelépése folytán megengedte, hogy az internált cionista-tiszok, dr. Leon Reich, dr. Alexander Hausmann, dr. Michael Ringel és Tennenbaum a londoni cionista konferenciára utazhassanak. E cionista vezeték már meg is érkeztek Bécsbe, ahonnan útjukat tovább folytatják.

A territorializmustól a cionizmuszhoz

A stockholmi zsidó sajtóiroda jelenti az Uj Keletnek: Az ITO-nak Kiewben székelő oroszországi központi komitéja a napokban tartott ülésén a következő határozatot hozta: „Mint hogy a zsidó probléma területi kérdésének megoldása jelenleg csakis a palesztinai zsidó állam felállításával képzelhető el, az ITO központi komitéja elhatározza, hogy a Cionista Világszervezettel fuzionál.”

Zsidó munkások kongresszusa New-Yorkban

A zürichi zsidó sajtóiroda jelenti az Uj Keletnek: Az amerikai zsidó munkások a napok-

ban New-Yorkban nagy kongresszust tartottak, melynek tárgya a Palesztinába való visszatérés volt. A bevándorolt orosz-, lengyel-, román- és ausztriai zsidó munkások legnagyobb része valószínűleg kivándorol Palesztinába. Az Egyesült Államokban maradó zsidó munkások elhatározták, hogy a kivándorlás megkönnyítésére jövedelmük egy százalékát a Palesztina Hivatal rendelkezésére hocsátják. Palesztina amerikai stílu mint a Államok kell hogy legyen.

A bukovinai zsidó szocialisták követelése

Az Uj Kelet csernovici tudósítója jelenti: A bukovinai zsidó szocialisták a múlt héten Csernovicban kongresszust tartottak, amelyen a következő határozatot hozták:

1. Követeljük, hogy a hatalom ismerje el a zsidók nemzeti jogait.
2. Követeljük a hírközségek újszervezését demokratikus alapon
3. Követeljük a héber és jiddis nyelv bevezetését az iskolákban, mint nemzeti nyelvet.
4. Követeljük a teljes nemzeti és kulturális autonómiát.

A bécsi városi tanács a menekültek beözönlése ellen

A kopenhágai zsidó sajtóiroda jelenti az Uj Keletnek: A bécsi városi tanács a napokban Neumann szociáldemokrata képviselő indítványára elhatározta, hogy a menekülteknek Bécsbe való özönlését minden eszközzel megakadályozza. Elhatározták az utlevél kényszer életbeléptetését. Ezen rendelkezés igen érzékenyen érinti a lengyelországi és ukrán zsidóságot, kik közül az állandóan megismétlődő pogromok miatt, igen sokan kénytelenek lakhelyüket elhagyva Német-Ausztriába menekülni.

A MÚLT ÉS JÖVŐ

a legszebb magyar folyóirat

egy zsidó család szelvével sem hiányozhat.

Megrendelhető az

„UJ KELET”

kiadóirodától után.

HIREK

A sékelfizetés.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség intéző-bizottsága felszólítja a helyi csoportjait, hogy tagjaik között haladéktalanul indítsák meg a sékel gyűjtést. Adar hónapjában minden zsidónak le kell tennie a sékelt. A gyűjtés vezetésével minden csoport bizonny meg egy sékel-biztost, aki a sékel tömböket és nyugtákat a szövetség titkári hivatalában (Deák Ferenc-u. 11.) kapja meg. A sékel ára öt koronában lett megállapítva. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség figyelmezteti az erdélyi zsidóságot, hogy a cionista szervezet kongresszusára csak annak van választói joga, aki a cionista adót, a sékelt lefizeti.

Welsburg Chaim utazása.

Bécsi tudósítónk jelenti: Welsburg Chaim, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség megbízottja február 19-én utazott el Bécsből és Párison át, — hol pár napot töltött — 24-én érkezett Londonba a cionista előkonferenciára. A konferencia után Svájchament, ahol a nemzetközi zsidó kongresszus tanácskozik. Ezen a kongresszuson Welsburg a speciális erdélyi érdekeken kívül a magyarországi zsidóságot is képviseli, mert a budapesti delegátusok nem utazhattak Svájchament.

Tudósításaink. Egyik mult-kori számunkban megemlékeztünk arról az eredményes minikaról, melyet a Budapestre származott kolozsvári cionisták kifejtettek. Megirtuk, hogy dr. Krémer Armin főorvos az osszekötő tiszti szerepét tölti be az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség és a Cionista Szervezet között. Dr. Krémer ezen hivatását párhuzamosan a lelkiismeretességgel tölti be. Az EZZNSZ igen sokat köszönhet az ő munkájának. Dr. Krémer, mint az Új Kelet budapesti tudósítója is nagyzerrel szolgálatakat tett az erdélyi zsidóságnak hírszolgálatunk megkennyítése által. A békekonferenciáinkról szóló kimerítő tudósításaink nagy részét ő közvettette nekünk. Ez a körülmény

tefte alkalmassá azt, hogy olvasóközönségünk előtt megemlékezzünk róla.

Peterdi Ádornak egy gyűnyörű versét közöljük ebben a számban. Peterdi, aki eddig az asszimiláns vallási zsidóság poétája volt, egyszerre megváltozott s a zsidó nemzetéről, az őshazáról dalol. Köszöntjük Peterdit táborunkban.

Hirek a Bánátságból. A temesvári orthodox hitközség február 19-én tartotta évi közgyűlését. Amelynek egyik pontja volt a Temesvári Zsidó Nemzeti Szövetséghez való csatlakozás kimondása. Löflier Béla elnök referádája után Schück Bernát orthodox főrabbi mutatott rá a szövetség céljának jogosságára és arra, hogy annak léte elsőrangú érdeke a zsidóságnak. A közgyűlés egyhangulag határozta el a szövetség programjának elfogadását és az ahhoz való csatlakozást. — Értékes nyereség volt a szövetségre a temesvári Zsidó Leányegyesület csatlakozása is. A leányegyesület meghívására dr. Gábor Dezső tartott előadást és bárez az előadás nem volt propagandának szánva, az összes jelenlevők elhatározták, hogy a szövetség tagjai sorába lépnek. — Február 16-án tartotta a szövetség harmadik előadó délutánját, melyen Schück Bernát olvasta fel „Szociális intézkedések a régi zsidóknál” c. tanulmányát. Ugyanekkor jelent meg a szövetség második kiadványa, dr. Gábor Dezső könyve: „A zsidókérdés új megvilágításában”.

A pesti hitközségi választások. A nagy budapesti zsidó hitközségben a múlt héten voltak meg a választások. Heves választási küzdelemre volt kilátás, mert két erős párt állott egymással szemben. A Székely Ferenc és Mezeiak vezetése alatt álló „magyar-zsidó” párt és a Hitközségi Újpárt, amelyben kompromisszum alapján a cionisták is részt vettek. A küzdelem azonban elmaradt, mert a két párt a választás előtt egy nappal összepaktált, ami ellen a cionisták természetesen tiltakoztak és kivonultak az Újpártból. Mindennek dacára a pesti hitközség képviselőtestületébe négy cionista jutott be és pedig Strausz Adolf, (aki azonban betegség miatt lemondott), Beregi Armin, dr. Osztér: Lipót és dr.

Patai József. Ez is valami eredmény. Legalább nem fognak zentul olyan nyugodtan aludni a hitközség gyűlésein az asszimiláns urak.

Cionista tanfolyamok Besztercén. Az EZZNSZ besztercei csoportja február hó közepén előadás sorozatot kezdett meg, amelyben a cionista ideológiát akarja ismertetni. Az előadásokra a román katonai parancsnokság engedélyt adott. Hitenként egyszer tartanak ilyen szemináriumot, főleg akadémikusokból álló hallgatóság előtt. Az első előadó Weinberger Jenő, a budapesti Makkabea titkára volt, ki a cionizmus keleikzését és egyes fázisait ismerterte alaposan és érdekesen. Az előadásokat vita követi.

Herz Sandor ur — nagyváradi bírdirtokos — ki 1916-ban román fogságból hazajött, felkéretik, hogy közölje címér a lap kiadóhivatalával.

Folytatolagos Palesztina ismertetésünk, Nemzeti Alap és egyéb kimutatásaink lapunk mai számából helyszíne miatt kimaradtak.

Eljegyzés. Szabó Hermann eljegyezte Fixel Lolát Szászrégenből.

Házépítési akció. Nemrég érkezett Jaffába Goldberg I. L., a moszkvai „Habone” részvénytársaság igazgatója, hogy előkészítse az orosz zsidók házépítési akcióját. A „Habone”-n kívül mást két részvénytársaság is alakult „Bate Menucha” és „Raznanja” néven. Nemsokára ötven mérnök s technikus jön Palesztinába.

Zsidók!

A purim ünnepén emlékeztetek meg a Nemzeti Alapról, amely megszerzi Palesztinában a földet a zsidó népnek. Adakozzatok, gyűjtsetek!

Értesitem a n. ó. közönséget, hogy az újonnan berendezett **„Otthon”** kávéházba esténként elsőrangú zenekar muzsikál. — Kétféle hideg sütitet. Tiszta keleti italok. Naponként reggeli és azonnali kávék. Szolid árak. Kérem a n. ó. közönség becses pártfogását. Mély tisztelettel

Czerjék Hermán

kávé.

Dávid Ferencz-utca 16. szám.
(A tüdőbetegeknek szemben.)

Nyitás

c hó 16-án este

Látogatás a pokolban

Hámán nyilatkozata a zsidó kérdésséről

Az „Uj Kelet” elküldött purimti tudósítójától

Purim előtt járván az idő, elhatároztam, hogy meglátogatom Hámán Háágági ur Excellenciáját, Ahasvérus perzsa király v. h. t. t.-ját és nyugalmazott miniszterét, aki már az ókorban nagy érdeklődést tanúsított a zsidó-kérdés iránt, hogy meghallgassam az ő nagyfontosságú észrevételeit a zsidó-kérdés legújabb megoldási módjáról, zsidóország felállításáról.

A pokol minden kinjával felérő utazással megérkeztem az Alvilág határához, a Styx folyó partjához. Az uton kiállott szentvédések annyira megerősítettek, hogy a pokoltól már nem is félttem, mert ennyi viszontagság után a pokol már csak megkönnyebültést hozhat. A folyón való átkelésnél még egy kis incidenssem volt Chazon mesterrel. A vén hajós rám förmedt, hogy aprópénzzel fizessek neki, de nálam csak egy papirkoronás volt, amit semmi körülmények között sem volt hajlandó elfogadni. Hiába magyaráztam, hogy most már a pénz is pappírrá változott: ő egyre hangoztatta, hogy ez nem pénz, hanem rongy. Végül rendőrrrel fenyegettem s ez használt. Beültelet a lelkek hajójába s átevezett velem az el-kárhozott lelkek hazájába.

A tulsó parton levő felvételi irodában igen sokan várakoztak, az elhunyt hadiuzsorások és háborús uszítók lelkei tolongtak a hejárát előtt, de engem, mint újságírókat azonnal a hivatalfőnök elé bocsátottak. Elmondtam jövevelem célját, mire a pokolfőnök megjegyezte, hogy úgy látszik a földön megint kifogytak a témából, ha már a tulvilágról akarnak írni. Tőlem telhetőleg mentegetőztem, hivatkoztam a cenzurára és a táviróforgalom színetelésére és arra, hogy igen nagy fontosságú tulajdonitok a Hámán ur nyilatkozatának, aki egykor igen behatóan foglalkozott a zsidó-kérdéssel. Érveim hatása alatt elővette a nagy állomány-lajstromot, visszalapozott kétezer esztendőre és egy fekete lapon megtalálta Hámán barátunk üvét. Ez volt beírva:

Hámán ben Hamdátá Háágági, perzsa kir. v. b. t. t. akasztott miniszter. Alkoholista. Lakik: Antiszemita-utca, villa Zeres.

A hivatalfőnök ablaktalan zárt kocsit rendelt, hogy utközben ne

lássak semmit a pokol litkaiból és egy kísérőt adott mellém. Utközben érdeklődtem néhány híres antiszemita sorsa iránt. Meglepetéssel értesültem, hogy Torquemada Tamás, a spanyol inquilizor nincs itt, hanem a manorszámban van. További érdeklődésemre megtudtam, hogy az általa kivégeztetett zsidó martirok zsinagógájába van vezényelve, mint sámesz. Az orosz cár sincs itt, ő már a földön elszenvedte a pokol kinjait. A zsidó gyerekeket Nilusha dobató Faraórról sem sikerült megtudnom sokat, mert a lelke Londonban van, ahol a mumiaját őrzik a Britisch muzeumban.

Félfőrai utazás után megérkezünk Hámánhoz. Belépésemkor épp egy pergament tekercs fölé hajolva a Megilah szavait írta s a fiait nevét nagy cifra betűkkel másolta. Amint észrevettem, udvariasan felállott és elém jött. Kicsit fojtott hangon beszélt, a torka ugyanis akkor, midőn felakasztották, kissé nsszeszorult. Hogyléte iránt érdeklődtem mindenekelőtt. Azt mondta, hogy kihéklőne már valahogy sorsával, csak a szomjúság kínozza, mert semmi bort sem adnak neki és Adar hónapban egy egész Megiláht kell lemásolnia, purimkor pedig bötölnie.

Kifejeztem őszinte részvételem, majd rátértem jövevelem tulajdonképpeni tárgyára és megkérdeztem, hogy minő fontos politikai okok miatt tette meg ama végzetes javaslatot, hogy egy egész népet kiirtsanak.

— A Megiláhtban idézett szavaim megadják a megokolást. „Egy egységes nép van a népek között elszórva”. Hát kérem, amikor Cyrus már megadta nekik az alkalmat saját hazájuk felépítésére s ők mégis idegen földön, szolgaságban akartak maradni, akkor jobbal nem is érdemeltek. Mordechaira is joggal haragudtam, mert bánulatos tehetségével legveszedelmesebb konkurrenssem volt.

— Mi Excellenciának véleménye a zsidó-kérdés legújabb megoldásáról?

— Az igazat megvallva, nem igen értesülhettem az ügy részleteiről, mert ide a pokolba bűntetésül csak az elzsidósodott sajtó lapjait kaphatjuk, amelyek nem mernek zsidó dolgokról írni. Már alig várom a derék Bangha páter idejövételét, hogy a zsidó antiszemiták pénzéből valami antiszemita sajtóvállalatot alakítson, akkor biztosan többet fogok tudni. Egyébként nem vagyok már én sem olyan nagy

legény, mint voltam. Alig várom, hogy megalakuljon a zsidó köztársaság és véget érjenek a zsidó nép szenvedései, mert kárvenyezni akarom a köztársaság elnökénél, hogy a felszabadulás drótiére engedélyezzen nekem is egy kis boroskát, ami után már ama híres lumpolás óta szomjazom.

Még megígértem a kegyelmesnek, hogy rajta leszünk, hogy óhaja teljesüljön, amikor kísérfőm figyelmeztetett, hogy ne zavarjam Hámánt munkájában, mert a Megiláhtnak purimra készen kell lenni. Udvariasan felségitette a testemet a lelkeire (ugyanis, mikor a pokolba léptem, le kellett vetnem a testemet) és szívélyes bucsú után felébredtem.

— Is Jehudi.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvar, Egyetem-utca 3. szám.
Egyes szám ára 60 fillér.
Előfizetési lehel egy évre: 30 korona.
Fél évre: 15 korona.

Szerkeszti:
Marton Ernő.
Kiadja:
Schwartz Ignác.

HUNGÁRIA
KÖNYVNYOMDA
SCHWARTZ ÉS TÁRSA
KOLOZSVAR,
EGYETEM-UTCA 3.

Készít mindennemű
nyomatványt gyorsan,
csinos küllemben,
előnyös áron

Fenákel Adolf kocsifé-
nyező és
kárpos
Kolozsvar, Vass-u. 34. (kőviri-telep)
Készít pontosan minden a szakmába
vágó munkát méltányos áron.

E hó 5-én a Beszterce —
Kolozsvari utvonalon, Beth-
len állomáson az esti vonat-
nál a kocsiban felejtettem
egy fekete posztó zacskót,
amelyben 1 Taler és 2
Tefilem volt. A becsület
megtaláló kéri kikéremre
megküldeni, ahol 200 ko-
rona jutalomban részesül.
Moskovits Dávid, Naszód.